

Erfaringer fra netværket "Landmanden som vandforvalter"

For lidt og for meget vand er en udfordring – uanset om man bor i byen eller på landet. Ved fælles hjælp kan vi måske finde løsninger.

Projektschef Irene Wiborg
Videncenteret for Landbrug
iaw@vfl.dk

Ideen bag netværket "Landmanden som vandforvalter" er at afdække mulighederne for, om landmanden med sin viden om afvandingsforhold og ved at stille jorder til rådighed for kontrollerede oversvømmelser og vandophobning kan få et nyt forretningsområde.

Udfordringen med oversvømmelser er et problem, der får stor opmærksomhed både i landets kommuner, der netop har udarbejdet udkast til **Klimatilpasningsplaner** og i **Natur og Landbrugskommissionen**, hvor man har haft fokus på problemstillingen. Her har man bl.a. set på mulighederne i et bedre samspil mellem by og land ift. klimatilpasning - og i **vandplanerne**, hvor klimatilpasning bliver tænkt ind i 2. vandplanperiode.

Vi kan skabe gevinster, når vi klimasikrer

Netværket arbejder i 3 områder, hvor der i forskellig udstrækning er udfordringer med oversvømmelse (og tørke) i såvel land-

brugslandet som i byerne, og vi har udviklet en række faktaark med klimatilpassede vandvirkemidler. For flere af virkemidlerne gælder det, at landmanden kan komme til at spille en central rolle, f.eks. i forhold til at stille arealer til rådighed for nye klimatiltag, og vi arbejder med at udvikle forretningsmodeller, der kan give win-win løsninger for såvel samfundet som lods-ejerne.

Landbrug, kommuner og nationale eksperter finder fælles løsninger

I netværket har vi fokus på at finde løsninger i **samspil** og **inddrage viden på alle niveauer**. I de tre case-områder er lokale interessenter med, og samtidig er nationale eksperter fra flere organisationer med. Hvert område har sine særlige udfordringer og løsninger, og vi oplever, at disse udfolder sig i tæt

samspil med områdernes aktører. Områderne er:

- Gudenåens opland, særligt området mellem Silkeborg og Bjerringbro.
- Bygholm Ås opland ved Horsens, men også bagud i oplandet mod Hedensted.
- Storåens opland, hvor Ikast-Brande, Herning og Holstebro samarbejder om løsninger.

Et væsentligt forhold, som alle bør gøre sig klart, når vi taler om at finde løsninger i samspil, er, at klimatilpasning skal kunne betale sig – også for landmanden, hvis der skal findes løsninger i samspil.

Virkemidler og deres mulige kombinationer

Vi har oplevet, at det er meget forskelligt, hvilke virkemidler, der giver bedst mening i de forskellige områder. Det kan være alt fra opmagasinering af vand i vådområder og andre steder i det åbne land, til kontrolleret dræning, til ændret arealanvendelse og til forbedret afledning ved at ændre på dimensionerne på vandløbets skikkelse m.v.

Da forholdene er meget forskellige fra område til område, er det vigtigt at tage et lokalt afsæt, når der skal findes løsninger!

Netværket har arbejdet på at formulere en forretningsmodel, der formentlig også med fordel kan varieres: I områder, hvor løsningerne naturligt ligger på bestemte arealer, kan man forestille sig en model, hvor lodsejer får en grundbetaling for at indgå i et projekt, der f.eks. kan bidrage til, at en by ikke oversvømmes ved ekstremhændelser, der

er beregnet til at indtræde i gennemsnit hvert 5. år. I en sådan model kan man så yderligere aftale, at landmanden får en afgrødeerstatning, når der så faktisk opstår en oversvømmelse, der skader hans afgrøder.

I andre områder, hvor det ikke er afgørende, hvilke arealer der tilbageholder vand, kan man operere med en udbudsmodel, hvor landmænd honoreres for klimatilpasningsløsninger. Her kan man forestille sig, at (grupper af) landmænd kan tilbyde, at de vil påtage sig at tilbageholde vand med hjælp fra forskellige tiltag. De kan så forlange en given pris for at tilbageholde xx m³ vand. Kommunen/byen kan så vælge hvilke bud, man vil acceptere.

Storåens landmænd kan sikre Holstebro mod oversvømmelse - et eksempel

Ved Storåen, der slynger sig gennem Ikast-Brande, Herning og Holstebro kommuner er fokus bl.a. på, at der med års mellemrum er oversvømmelser af Holstebro by.

I Storåens opland undersøger vi bl.a.:

- Hvad betyder valg af afgrøder for **afstrømningskoefficienten**, og hvor meget kan afstrømningen tilbageholdes ved ændret afgrødevalg?
- Hvilke konsekvenser vil det have, hvis **landbrugsarealer** anvendes til opmagasinering af vand ved store regnhændelser i Storå-oplandet?
- Hvad betyder dræn fra markerne, og hvordan kan **kontrolleret dræning** anvendes som værktøj til at nedsætte afstrømningen fra dyrket land i Storå-oplandet?

- Hvilke konsekvenser er der for **naturområder**, der oversvømmes som følge af opmagasineringen af vand på landbrugsjord ved store afstrømninger?

Der afholdes en slutkonference den 17. juni 2014 på Aarhus Universitet, Foulum, hvor resultater fremlægges og diskuteres.

Læs mere på www.vandforvalter.dk:

VANDFORVALTER